
A szövetkezeti hitelintézetek alapításának létszám és tőke feltétele

Bobvos Pál*

A szövetkezeti hitelintézetek szabályozásának múltja a jogirodalomban kellően feldolgozott.¹Sokkal csekélyebb számú dolgozatra lelhetünk a rendszerváltást követő korszakban,² s lényében feldolgozásra vár a szövetkezeti hitelintézetek 2013-tól megvalósult integrációja.³

* Egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Üzleti Jogi Intézet.

¹ Elég utalni három monográfiára, ezek: Bak József: A takarékszövetkezetekről SZÖVORG Bp. 1979, Gergely Sándor: A magyar takarékszövetkezetek története és modernizációja OTSZ Bp.1994, Ihring Károly: A szövetkezet a közgazdaságban Bp. 1937.

² Ezen munkák közül kiemelkedik Csák Csilla 2000-ben készített, Az integrált szövetkezeti hitelintézetek szervezeti és funkcionális megközelítése címmel készített doktori disszertációja

³ A takarékszövetkezetek integrációjáról szóló, 2013 júliusában hatályba lépett és többször módosított 2013. évi CXXXV. törvény miatt alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz az Országos Takarékszövetkezeti Szövetség, 135 szövetkezeti tag, három szövetkezeti hitelintézet, valamint egy közös indítványban több bank is.

Az indítványozók többek között azzal érveltek, hogy a vitatott törvény sérti az alaptörvényben rögzített tulajdonhoz való jogot, a Takarékbank részvényeseinek „jogfosztását, lényegében a Takarékbank államosítását” eredményezi, az állam irányítása alatt olyan integrációt hoz létre, amely lényegében felszámolja a belekényszerített hitelintézetek jogi, gazdálkodási és működési önállóságát, kiüresíti vagy jelentősen korlátozza a részvényesek jogait.

Az Alkotmánybíróság 20/2014 (VII.3.) AB határozatában csupán az alkotmányjogi panaszok kis részét fogadta el és arra az álláspontra helyezkedett, hogy az integrált működés megteremtését illetően a jogalkotó közérdekre hivatkozása megalapozott, a takarékszövetkezetek önállóságát jelentősen csökkentő kötelező integráció egésze nem tekinthető alaptörvény-ellenesnek.

Ugyanakkor az Alkotmánybíróság alaptörvény-ellenesség miatt 2014. december 31-ei hatállyal megsemmisítette a szövetkezeti hitelintézetek integrációjáról és egyes gazdasági tárgyú jogszabályok módosításáról szóló 2013. évi törvénynek azt a rendelkezését, amely szerint az integrált szövetkezeti hitelintézetek egymás tartozásaiért sorrendben az intézményvédelmi szervezet– a Szövetkezeti Hitelintézetek Integrációs Szervezetét (SZHISZ) – és a Takarékbankot megelőzően kötelesek helyállni.

Továbbá határozatának kihirdetésével megsemmisítette a törvénynek az integrációban részt vevő Magyar Fejlesztési Bank (MFB) és a Magyar Posta esetleges leendő jogutódait privilegizáló rendelkezését, amely miatt a Takarékbank más részvényeseitől eltérően ezen jogutódok részvényesi jogainak a gyakorlása nem lenne felfüggeszthető.

Az alkotmánybírósági határozat kitér arra, hogy a szövetkezeti hitelintézetek jelenleg körülbelül 5 százalékos részesedéssel bírnak a hazai piacon, ehhez képest kiterjedt fiókhálózattal rendelkeznek, a takarékszövetkezeti szektor látja el pénzügyi infrastruktúrával az országnak azt a jelentős részét, melyet a kereskedelmi bankok a költség-haszon elv vagy egyéb stratégiai okok miatt nem fednek le. A

A jelen tanulmány, amellyel Prugberger Tamás professzor úr 80. születésnapján személye és munkássága előtt tisztelgünk, a címből következően, a hatályos szabályozás két problémakörét vizsgálja.

A szövetkezeti hitelintézeteknek, mint bankszerűen működő szövetkezeteknek egyszerre kell megfelelniük a szövetkezetekre vonatkozó általános előírásoknak és a hitelintézetekre vonatkozó speciális pénzügyi előírásoknak, tehát a szövetkezetek e csoportja tekintetében a fenti kettősségre figyelemmel sajátos párhuzamos szabályozás érvényesül.

A Polgári Törvénykönyv [továbbiakban: Ptk.] tartalmazza a szövetkezetek alapításával, működésével és megszűnésével kapcsolatos általános szabályokat, azonban még utalás szintjén sem tér ki tér a speciális tevékenységet végző hitelintézeti szövetkezetekre irányadó sajátos előírásokra.

A szövetkezeti hitelintézetekre vonatkozó szabályokat a szövetkezeti hitelintézetek integrációjáról és egyes gazdasági tárgyú jogszabályok módosításáról szóló 2013. évi CXXXV. törvény [a továbbiakban Szhiv.] III. fejezete fogja össze. Ez a fejezet a speciális szövetkezeti szabályozás gerince, ezt jelzi az Integrációs Szervezet alapkérdéseit meghatározó 17/A. §-ban és a tevékenységi kört tartalmazó 17/B. §-ban a Ptk.-hoz és a Hitelintézeti törvényhez⁴ [a továbbiakban: Hpt.] való viszonyra utalás is.

E szerint a szövetkezeti hitelintézet alapítására, szervezetére, működésére, megszűnésére, átalakulására, a tagok tagsági jogviszonyára és a velük kapcsolatos egyes további kérdésekre a Ptk.-t és a Hpt.-t az integrációs törvényben foglalt eltérésekkel és kiegészítésekkel kell alkalmazni. A törvény itt nem aziránt rendelkezik, hogy a Ptk szabályaitól megengedi az eltérést, hanem kifejezetten arról, hogy a törvény szabályaitól el kell térni.

Így például a Szhiv. szövetkezeti hitelintézetként tekint a részvénytársasági formában működő szövetkezeti hitelintézetre is.⁵ A részvénytársaság (mint gazdasági társasági forma) szövetkezeti hitelintézettel való azonosítása a nemzetközi gyakorlattól sem idegen, mert a szövetkezeti bank fogalmába a pénzügyi intézményként működő szövetkezetek mellett a szövetkezetek által alapított részvénytársasági formában működő bankok is beletartoznak. Közös jellemzője ezeknek a részvénytársasági formában működő bankoknak, hogy azok integráló szerepet töltenek be (ti. ez okból hozták azokat létre) a szövetkezeti hitelintézetek között.

Ezzel szemben a hazai szabályozás olyan bankokat sorol a szövetkezeti hitelintézetek közé, amelyek integráló szerepet nem töltenek be, hanem független egységek, szövetkezeti létszakaszukban tudatosan szakítottak a szövetkezeti

takarékszövetkezeti fiókok száma az összes hitelintézeti fiók mintegy felére tehető. Ez a pénzügyi szektor tehát kiemelkedő szerepet tölt be a vidéki lakosság, az agrárium, a kis- és középvállalkozások, önkormányzatok, önkormányzati társulások, kistérségek pénzügyi szolgáltatással történő ellátásában. Az alkotmánybírósági határozatot feldolgozza dr. Moizs Attila A szövetkezeti hitelintézetek jogi szabályozásának alkotmányosságáról c. doktori értekezés Pécs 2015.

⁴ 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról

⁵ A Szhiv.17/D. § (1) bek. szerint a szövetkezeti hitelintézet a Központi Bank igazgatósága által meghatározott mintaalapszabálynak megfelelően hitelszövetkezet, takarékszövetkezet és részvénytársaság formában működhet.

értékekkel, szövetkezeti formából részvénytársasággá alakultak át, ezért – álláspontunk szerint – ezek a bankok nem tekinthetők szövetkezeteknek.⁶

1. Az alapítás szabályozása a taglétszám tekintetében

A Ptk. szerint szövetkezet – főszabályként – szabadon alapítható. Az alapítási szabadság azt jelenti, hogy a szövetkezet létrehozásáról a tagok szabadon dönthetnek, illetve bárki jogosult szövetkezetet alapítani: szövetkezetet belföldi és külföldi természetes személyek, szövetkezetek, valamint szövetkezetiség nélküli gazdasági társaságok egyaránt alapíthatnak, illetve a szövetkezetbe tagként beléphetnek.

Miután a szövetkezet személyegyesülés, így abba tagokat nyilvános felhívás útján toborozni nem lehet.⁷ A tiltásnak az a célja, hogy a szövetkezet ne válhasson tőkeegyesítő jogi személlyé. Noha a tőkeegyesítő társaságok határokon átnyúló egyesüléséről szóló 2007. évi CXL. törvény alkalmazásában a klasszikus tőkeegyesítő társaságok, mint a korlátolt felelősségű társaság, a részvénytársaság, az európai részvénytársaság mellett a szövetkezet is szabályozást nyert, azonban nem hagyhatóak figyelmen kívül a szövetkezet sajátosságai, nevezetesen az, hogy főszabályként a szövetkezet természetes személy tagját személyes közreműködési kötelezettség terheli, ennek megfelelően a szövetkezet személyegyesítő vonásai is erőteljesekek. Itt hívjuk fel a figyelmet arra, hogy az integrációs törvény a személyes közreműködést a szövetkezeti formában működő szövetkezeti hitelintézet esetén akként negligálja, hogy a tag egy alapkötelezettségét, nevezetesen a tag vagyoni hozzájárulásának szolgáltatását egyben a tag személyes közreműködésének minősíti.⁸

A Ptk., nem szűkítve az lehetséges alapítók körét, úgy szabályoz, hogy a szövetkezeti alapszabály elfogadásához legalább hét személy egybehangzó akaratnyilatkozata szükséges.⁹

A Szhitv. ennél jóval szigorúbb követelményeket állapít meg, amennyiben kimondja, hogy a szövetkezeti formában működő szövetkezeti hitelintézetet legalább kétszáz tag alapíthat, illetve szövetkezeti formában működő szövetkezeti hitelintézet legalább kétszáz taggal működtethet.¹⁰

Tovább korlátoz az integrációs szabályozás a tagösszetétel tekintetében is. A Szhitv. szerint a szövetkezeti hitelintézetnek csak természetes és jogi személyek

⁶ Így pl. szövetkezeti hitelintézetnek minősül a Kinizsi Bank Zrt., egy magyarországi, regionális jellegű, veszprémi székhelyű kereskedelmi bank, amely 2007-ben alakult a Kinizsi Takarékszövetkezet kereskedelmi bankká formálásával, vagy ilyen a Pannon Takarékszövetkezet, amely különböző egyesüléseket követően 2010-re Komárom megye legnagyobb szövetkezeti pénzügyintézete lett, 2011. január 1-jétől, kereskedelmi bankként, Pannon Takarékszövetkezet Zártkörűen Működő Részvénytársaság néven működik tovább.

⁷ Ptk. 3:326.§(4) bek.

⁸ Szhitv.17/H.§(5) bek.

⁹ Ptk.3:331.§(1) bek.

¹⁰ Szhitv. 17/E§(1) bek.

lehetnek a tagjai,¹¹ míg a Ptk. szerint a szövetkezetnek természetes és jogi személyek mellett tagjai lehetnek jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok is.

A Ptk. úgy rendelkezik, hogy a szövetkezet nem természetes személy tagjainak száma nem haladhatja meg a taglétszám húsz százalékát.¹²A kógens szabályozástól egy kivételt enged, nevezetesen a természetes személy, illetve a jogi személy arányának számításakor a szövetkezeti formában működő jogi személyeket figyelmen kívül kell hagyni. Ezzel szemben a Szhitv. úgy szabályoz, hogy a szövetkezeti formában működő szövetkezeti hitelintézetek esetében a jogi személy tagok száma nem haladhatja meg a tagok számának egyharmadát.¹³Kérdés az, hogy az integrációs törvény kógens szakasza gyengíthető-e a Ptk. megengedő rendelkezésére való hivatkozással? Álláspontunk szerint ez a felső korlát szövetkezeti jogi személy felvételével sem törhető át.

Az integrációs törvény nem hozott változást sem a minimális taglétszám, sem a tagösszetétel szabályozásának tekintetében. Az irodalomban mindkét korlátozás vitatott.¹⁴ Ugyanakkor megjegyezzük, hogy a magas taglétszám miatti szervezeti nehézségeket a hitelintézetek a küldöttgyűlések felállításával enyhíteni tudják, míg a tagösszetétel tekintetében a generális szabály szigorúbb a speciális szabályozásnál.

Az integrációs törvény kiemelt jelentőséget tulajdonít annak, hogy az intézmény tulajdonosi szerkezete átlátható legyen, s bármely időpontban pontos képe legyen a felügyeleti szervnek¹⁵a szövetkezet tagjairól. Erre nézve az általános szabályozást adó Ptk. is tartalmaz rendelkezést. E szerint,„a szövetkezet a tagokról nyilvántartást vezet, amely tartalmazza a tag nevét és lakcímét vagy - nem természetes személy tag esetén - székhelyét, a tag által teljesített vagyoni hozzájárulás összegét, valamint a tagsági jogviszony keletkezésének és megszűnésének időpontját. A tagnyilvántartást bárki megtekintheti, ha érdekeltségét igazolja.”¹⁶

A Szhitv. ennél sokkal részletesebb nyilvántartást tart szükségesnek, amennyiben megköveteli természetes személy esetén adóazonosító számát, születési idejét, anyja születési nevét, jogi személy esetén cégjegyzékszámát vagy nyilvántartási számát is. Pontos adatokat tartalmaz a nyilvántartás a vagyoni hozzájárulás egyes mozzanatairól is. A szövetkezeti hitelintézet igazgatóságát továbbá arra kötelezi, hogy a módosulásokról a neki történt bejelentést követő 3 munkanapon belül bejelentést kell tennie az Integrációs Szervezetnek is.¹⁷

¹¹ Szhitv. 17.§F § (3) bek.

¹² Ptk.3:326.§(1) bek.

¹³ Szhitv. 17.§F § (3) bek.

¹⁴ Csák 2000. 64-65. pp.

¹⁵ A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete 2013. 10.01-től összeolvadt a Magyar Nemzeti Bankkal. Ezen időponttól felügyeleti szerv (Felügyelet) alatt az MNB-t kell érteni.

¹⁶ Ptk. 3:355. §

¹⁷ Szhitv. 17.§E § (2) bek.

2. Az alapítás szabályozása a tőke tekintetében

A szövetkezet alapításához szükséges tőkét a tagok bocsátják a szövetkezet rendelkezésre. A Ptk. vagyoni hozzájárulásról szól, a hitelintézeti törvény – a 2006. évi szövetkezeti törvénynek¹⁸ megfelelően – részjegynek nevezi a vagyoni hozzájárulást. Az általános rendelkezés szerint minden tag köteles a nyilvántartásba-vételi kérelem benyújtásáig a pénzbeli vagyoni hozzájárulásának legalább harminc százalékát, valamint a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásának egészét, a benyújtásáig nem szolgáltatott pénzbeli vagyoni hozzájárulásokat egy éven belül szolgáltatni.¹⁹ A tőke egy kézben való koncentrációja megakadályozást szolgálja az a rendelkezés, amely szerint a szövetkezet tagjainak vagyoni hozzájárulása nem haladhatja meg a tőke tizenöt százalékát, a nem természetes tagok vagyoni hozzájárulásának összege pedig nem haladhatja meg a tőke harmadát.²⁰

E szabályozással részben azonosságot mutat az integrációs törvény, amennyiben úgy szól, hogy szövetkezeti formában működő szövetkezeti hitelintézet jegyzett tőkéjében egy tulajdonosnak a közvetett és közvetlen tulajdoni hányada (részesedése) nem lehet több tizenöt százaléknál,²¹azonban a törvényben felsorolt jogi személyek: Magyar Állam, a Magyar Fejlesztési Bank, az Integrációs Szervezet, valamint az Országos Betétbiztosítási Alap ezt az értéket - felső korlátozás nélkül -, meghaladhatják.

Lényeges a különbség az általános és a speciális szabályozásban abban mutatkozik, hogy míg a Ptk. a szövetkezet „jogalkotási” körébe utalja a vagyoni hozzájárulás összegének meghatározását, az integrációs törvény azt pontosan rögzíti akként, hogy a szövetkezeti formában működő szövetkezeti hitelintézet esetében a részjegy névértéke nem haladhatja meg a tízezer forintot.²²

A Ptk. nem határozza meg a szövetkezet alapításához szükséges tőke nagyságát sem, hanem arról rendelkezik, hogy a vagyoni hozzájárulás mértékét az alapszabály határozza meg. A hitelintézeti törvény a Ptk. „megengedő” szabályozását megváltoztatva, a pénzügyi intézménynek minősülő szövetkezettől meghatározza az induló tőke összegét. A takarékszövetkezet és a hitelszövetkezet legalább háromszáz millió forint induló tőkével alapítható, és az induló tőke teljes összegétét pénzben kell befizetni.²³

Az ismertetett szabály szerint az induló tőkéhez szükséges vagyoni hozzájárulás csak pénzben teljesíthető. A tagok az induló tőke ötven százalékát az alapítási engedélykérelem benyújtásáig, míg a különbözetet a tevékenységi engedély iránti kérelem benyújtásáig kötelesek befizetni. A hitelintézeti törvény csak az induló tőke legkisebb(„legalább”) összegéről rendelkezik úgy, hogy azt pénzben kell teljesíteni, de nem tiltja – még a pénzügyi intézménynél sem, – hogy a szövetkezetjegyzett

¹⁸ 206. évi X. törvény a szövetkezetekről

¹⁹ Ptk.3:332.§(3) bek.

²⁰ Ptk.3:326.§(3) bek.

²¹ Szhitv.17.§(2) bek.

²² Szhitv.17.§(1) bek.

²³ Hpt. 12.§

tőkéje az induló tőkénél több legyen. Azt sem tiltja, hogy az induló tőkén felül teljesített vagyoni hozzájárulás nem pénzbeli legyen. Azt viszont rögzíti, hogy hitelintézet induló tőkéje a működési engedély kiadásáig kizárólag az alapítás, illetőleg a törvényben meghatározott működési feltételek megteremtése érdekében használható fel.²⁴

A gazdálkodó szervezeteknél saját tőkének nevezzük azt a tőkerészt, amelyet a tulajdonosok bocsátanak a vállalkozás rendelkezésére. A hitelintézetek saját tőkéje eltér a többi gazdasági társaság saját tőkéjétől, mivel tartalmazza az általános tartalékot is, amelyet csak a hitelintézeteknek kell képezniük adózott nyereségükből. A hitelintézet sajáttőkéjének összege nem lehet kevesebb az engedélyezés feltételeként előírt legkisebb jegyzett tőke összegénél, vagyis szövetkezeti hitelintézet esetén háromszáz millió forintnál. Ha ez mégis bekövetkezne, a Felügyelet legfeljebb tizennyolc hónapra meghatározott időt biztosíthat a hitelintézet számára a saját tőke előírt szintre történő feltöltésére.²⁵

A hitelintézetek működése során a saját tőke mértéke és a jegyzett tőke mértéke lényegesen eltérhet egymástól. A saját tőke inkább jelzi a hitelintézet tényleges vagyoni helyzetét, mint a jegyzett tőke, mert a saját tőke mindenkor tartalmazza az esetleges veszteségek, vagy többletvagyon értékét. Ezért nemcsak a minimális jegyzett tőkére van törvényi előírás, hanem a saját tőke minimális mértékére is, amely nem lehet kevesebb az előírt legkisebb jegyzett tőkeösszegénél. Ha a pénzügyi intézmény saját tőkéje a jegyzett tőke alá csökken, a Felügyelet kötelezheti a pénzügyi intézmény igazgatóságát a közgyűlés összehívására.²⁶

A hitelintézeti törvény – általános érvénnyel, a prudens (körültekintő) működésre vonatkozó követelményként – a hitelintézeti tőkére vonatkozó külön szabályokat is megállapít:

- A hitelintézetnek az adózott eredményéből az osztalék, illetve a részesedés kifizetése előtt általános tartalékot kell képeznie, kivéve, ha a Felügyelet az általános tartalék-képzés alól mentesítette.²⁷ Az általános tartalék egyrészt tartalékul szolgál a veszteségekre, másrészt biztosítékot nyújt a hullámzó jövedelmezőség kiegyenlítésre. A hitelintézet a rendelkezésre álló eredménytartalékot az általános tartalékba részben vagy egészben átcsoportosíthatja, és az általános tartalékot csak a tevékenységéből eredő veszteségek rendezésére használhatja fel.
- A hitelintézetnek – a mindenkori fizetőképesség fenntartása és a kötelezettségek teljesíthetősége érdekében – az általa végzett tevékenység kockázatának fedezetét mindenkor biztosító megfelelő nagyságú szavatoló tőkével kell rendelkeznie.

²⁴Hpt. 13.§]

²⁵ Hpt. 80.§(2) bek.

²⁶ Hpt. 81.§(1) bek.

²⁷ Az adózott eredményből osztalék, részesedés kifizetése előtt általános tartalékot kell képezni, mértéke: 10 %. Mentessül a hitelintézet az általános tartalékképzés kötelezettsége alól, ha a tőke megfelelési mutató 12% felett van.

A hitelintézetek esetében szükséges, hogy folyamatosan rendelkezésre álljon az a tőkemennyiség, amely a hitelintézetnél bekövetkezett esetleges veszteségekre a céltartalékok felhasználása után fedezetül szolgál. Ennek meghatározása a szavatoló tőkeszámítás. Egy bank szavatoló tőkéje lényegében a saját tőkéjének és az alárendelt kölcsöntőkéjének az összege. A saját tőke számbavétele során a saját tőkéből figyelmen kívül kell hagyni azokat az elemeket, amelyek tényleges fedezetet nem jelentenek a veszteségekre és az egyes, a hitelintézet portfóliójában meglévő kockázatok szempontjából módosítják a saját tőke értékét.

A szavatoló tőke meghatározása azért is kiemelkedő jelentőségű, mert a legfontosabb tevékenységi korlátozások a szavatoló tőke mértékéhez kötődnek. Így például a hitelintézet összes ingatlanba történő befektetése nem haladhatja meg a szavatoló tőke öt százalékát,²⁸ továbbá a hitelintézet - nettó értéken számított - összes közvetlen és közvetett befektetése nem haladhatja meg szavatoló tőkéjének száz százalékát.²⁹

Szavatoló tőke számítás szempontjából a szövetkezeti hitelintézeteknél az a legfontosabb sajátosság, hogy a szövetkezeti tag vagyoni hozzájárulásának szabályozása jelentősen eltért a részvényétől. Míg egy részvény soha nem visszaváltható, legfeljebb átruházható vagy a felszámolási eljárás során lehet hozzájutni annak értékéhez, addig a szövetkezeti vagyoni hozzájárulás (a szövetkezeti pénzügyintézeteknél: részjegy) a tag kilépése esetén lényegében bármikor visszaváltható, ezáltal nem felel meg a tartós rendelkezésre állás követelményének.

Az Európai Unió két rendeletében³⁰ foglalkozott a pénzügyintézetek prudenciális követelményeivel. Megállapítható, hogy a jogalkotók figyelemmel voltak a szövetkezeti hitelintézeti szektorra jellemző „nyitott tagság és változó tőke elvére”, ezért olyan engedményeket tettek, amelyek egyébként nem egyeztethetőek össze a szavatoló tőkére vonatkozó előírásokkal.

A szövetkezeti hitelintézetek esetében ugyanis a rendeletek lehetővé teszik, hogy a tag a szövetkezeti részjegyet visszaváltsa. A rendeletek szerint a szövetkezeti részjegy elismerhető elsődleges alapvető tőkeelemnek, de csak abban az esetben, ha a szövetkezeti hitelintézet számára lehetőség van a visszaváltás korlátozására. A korlátozást akkor kell alkalmazni, ha azt az intézmény általános pénzügyi, likviditási és fizetőképességi helyzete indokolja, különösen, ha a szövetkezeti hitelintézet nem tud megfelelni a tőkekövetelményeknek.

Ezekkel a szabályokkal megakadályozható, hogy egy szövetkezeti hitelintézet válsága esetén a tagok gyors kilépése miatt az elsődleges alapvető tőkében túlságosan nagymértékű csökkenés történhessen. Ezt az előírást Magyarországon a

²⁸ Hpt. 101.§(1) bek.

²⁹ Hpt. 102.§(1) bek.

³⁰ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 575/2013/EU RENDELETE (2013. június 26.) a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről és a 648/2012/EU rendelet módosításáról, továbbá A BIZOTTSÁG 241/2014/EU FELHATALMAZÁSON ALAPULÓ RENDELETE (2014. január 7.) az 575/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az intézményekre vonatkozó tőkekövetelményekre alkalmazandó szabályozási technikai standardok tekintetében való kiegészítéséről.

szövetkezeti hitelintézetek integrációjáról szóló törvény tartalmazza.³¹

A szavatoló tőkére vonatkozó rendelet lehetőséget ad az illetékes felügyeleti hatóság számára arra, hogy a szövetkezeti hitelintézet kérelme esetén egy évre előre megadja az engedélyt a szövetkezeti részjegy visszaváltására (tehát ezeket a visszaváltásokat nem kell egyenként engedélyeztetni), de ez az engedély csak addig érvényes, amíg az adott évben a visszaváltások nem érik el az elsődleges alapvető tőke 2%-át. Abban az esetben, ha a részjegy tulajdonos bejelentette a visszaváltási szándékát a szövetkezeti hitelintézet felé, az adott részjegy összege – a cégbírósági bejegyzéstől függetlenül - a szavatoló tőke számítása során már nem vehető figyelembe, kivéve, ha

- a.) a részjegy visszaváltásához az MNB engedélye szükséges,
- b.) a szövetkezeti hitelintézet részjegy visszaváltása korlátozásra került, ami miatt a részjegy visszaváltása nem történhet meg.

Lényeges szabály, hogy a szövetkezeti hitelintézet elvárt legkisebb szavatoló tőkéjét az Integrációs Szervezet egyedileg határozza meg,³² és ha a tőke az elvárt szint alá süllyed, a Szervezet előírhatja a szövetkezeti hitelintézet nem banküzemi célú eszközeinek eladását, hogy milyen módon rendezze tőkeszerkezetét, illetve egyedi tőkekövetelményt is megállapíthat. Emellett megtilthatja a tulajdonosok és a szövetkezeti hitelintézet közötti ügyleteket, a betétek és más visszafizetendő források kifizetését, a kötelezettségek vállalását, meghatározhatja a kiköthető kamat legnagyobb mértékét.

Az Integrációs Szervezet jogosítványa ebben az esetben az is, hogy – akár cégbírósági kezdeményezés útján is – összehívhatja a közgyűlést, konkrét döntések meghozatalának szükségességére hívhatja fel az igazgatóság és a közgyűlés figyelmét, továbbá az öt százalékot elérő hányaddal és minősített befolyással rendelkező tulajdonost intézkedések megtételére szólíthatja fel. Kényszerítő erőként a szövetkezeti hitelintézet tulajdonosainak szavazati jogát legfeljebb egy évre felfüggesztheti, ha úgy ítéli meg, hogy a tulajdonos veszélyezteti a biztonságos működést. Ez esetben a tulajdonosok betétei és más követelései zárolásra, az érdekeltségi körébe tartozó vállalkozások hitelei felfüggesztésre kerülnek és részükre nem nyújtható kötelezettségvállalást tartalmazó pénzügyi szolgáltatás, illetve a tulajdonosok a szövetkezeti

³¹ Szhitv. 17/R. §(1) A szövetkezeti formában működő szövetkezeti hitelintézet tagja, illetőleg annak örököse (jogutódja) tagsági jogviszonya megszűnésekor a szövetkezeti formában működő szövetkezeti hitelintézet saját tőkéjéből legfeljebb a részjegye összegére tarthat igényt.

(2)Ha a tagsági jogviszony a tag halálával, a jogi személy megszűnésével vagy kilépéssel, kizárással szűnik meg, az igazgatóság köteles elhalasztani a részjegy összegének visszafizetését, ha ennek következtében a szövetkezeti formában működő szövetkezeti hitelintézet szavatolótőkéje nem éri el a Hpt. 79. § (2) bekezdésében meghatározott, a kombinált tőkepuffer követelménnyel növelt tőkekövetelményt, vagy nem teljesíti a 17/C. § (1) bekezdése szerint az Integrációs Szervezet által egyedi alapon megállapított szavatolótőke-követelményt vagy a jogszabályban meghatározott likviditási követelményeket.

³² Szhitv.17/C.§. (1) bek. Működési formájától függetlenül a szövetkezeti hitelintézet szavatoló tőkéje nem süllyedhet az Integrációs Szervezet által egyedi (nem konszolidált) alapon időről időre megállapított szint alá. Az Integrációs Szervezet szabályzatban határozza meg az egyedi alapon megállapított szavatoló tőke meghatározásának elveit és folyamatát.

hitelintézettel szemben beszámítással nem élhetnek.³³

4. Összegezés

A szövetkezeti hitelintézetek szabályozása két jogterületből építkezik a magánjogból és a közjogból: e tulajdonsága miatt a vizsgálódásnak is követnie kellett ezt a kettősséget.³⁴ A dualitásnak az a sajátossága, hogy a generális joganyagot nyújtó Ptk. a maga diszpozitivitásával háttérbe szorul, mintegy minimum szabályozást ad a speciális kógens szabályokhoz képest. Az integrációs törvény direkt módon, az alapításra, a szervezetre, a működésre, a megszűnésre, az átalakulásra, a tagok tagsági jogviszonyára és a velük kapcsolatos egyes további kérdésekre kiterjedően avatkozik be a szövetkezeti hitelintézetek autonómiájába. E rövid tanulmány – a választott területeken – ezt mutatja be.

³³Szhitv. 17/C.§ (2) bek.

³⁴ Erről részletesen: Csák Csilla, Nagy Zoltán Szövetkezeti hitelintézetek a pénzügyi intézmények rendszerében

In: Bobvos Pál (szerk.) Reformatóriscooperandi: tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére. 756 p. Szeged:Pólay Elemér Alapítvány, 2009. pp. 150-153.